

ҮНЭТ ЦААС ЗЭЭЛЭХ, ЗЭЭЛДҮҮЛЭХ ТУХАЙ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

- 1.1. Энэ журмаар Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн зохицуулалтад хамаарах үнэт цаасыг зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээг эрхлэхэд тавих шаардлагыг тогтоох, зээлэх, зээлдүүлэх ажиллагаанд оролцогчдын эрх үүргийг тодорхойлох, эрсдэлийн удирдлага, мэдээллийн ил тод байдлын хэрэгжилтэд Санхүүгийн зохицуулах хороо (цаашид “Хороо” гэх)-оос хяналт тавихтай холбоотой харилцааг зохицуулна.
- 1.2. Энэ журмаар Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн зохицуулалтад хамаарахгүй мөнгөний зах зээлийн хэрэгслийг зээлэх, зээлдүүлэх, үнэт цаасыг барьцаалсан тохиолдолд барьцааны цахим мэдээллийн санд бүртгүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахгүй.

Хоёр. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагаа

- 2.1. Үнэт цаасны зах зээлд зохицуулалттай үйл ажиллагаа эрхлэх үнэт цаасны компани, хөрөнгө оруулалтын сан (цаашид “зээлдүүлэгч” гэх) нь үнэт цаас зээлдүүлэх үйлчилгээг эрхлэн гүйцэтгэнэ.
- 2.2. Үнэт цаас зээлдүүлэгч болон зээлдэгчийн хооронд үнэт цаас зээлдүүлэх үйлчилгээг зуучлах, барьцаа хөрөнгийг бүртгэж, хадгалах, тооцооллыг хийх зэрэг эрх үүргийг үнэт цаас зээлдүүлэх ажиллагаанд үнэт цаасны компани, эсхүл кастодиан (цаашид “зуучлагч” гэх) хэрэгжүүлнэ.
- 2.3. Хамтын нээлттэй, хаалттай болон хувийн хөрөнгө оруулалтын сан (цаашид “ХОС” гэх)-ийн хувьд хөрөнгө оруулалтын менежментийн компани нь хөрөнгө хадгалах гэрээ байгуулсан кастодианаар дамжуулан сангийн актив хөрөнгөд бүртгэлтэй байгаа үнэт цаасыг зээлдүүлнэ.
- 2.4. Үнэт цаасны компани шууд буюу зуучлагчгүйгээр үнэт цаасны өмчлөх эрхэд бүртгэлтэй өөрийн нэр дээрх болон номиналь эзэмшигчийн үнэт цаасыг түүний зөвшөөрөлтэйгөөр үнэт цаас зээлдэгчид зээлдүүлэх бөгөөд энэ тохиолдолд Хорооноос үнэт цаасны номиналь данс эзэмших зөвшөөрөл авсан, үнэт цаасны тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллагын гишүүн байна.
- 2.5. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуулийн 4.1.19-д заасан этгээд (цаашид “зээлдэгч” гэх) үнэт цаас зээлдүүлэх ажиллагаанд оролцож, энэ журмаар зөвшөөрсөн үнэт цаасыг зээлдэн авч болно.
- 2.6. Зээлдүүлэгч нь Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн үнэт цаас, Монгол Улсын хөгжлийн банк, олон улсын байгууллагаас гаргасан өрийн хэрэгсэл, үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагын I, II ангилалд бүртгэлтэй компанийн хувьцаа, нээлттэй арилжаалагддаг компанийн бонд, сангийн нэгж эрх, үнэт цаасны зах зээлд гаргасан хадгаламжийн сертификатаас бусад үнэт цаасыг зээлдүүлэхгүй буюу үнэт цаас зээлдүүлэгчид учирч болзошгүй эрсдэл, зах зээлийн нөхцөл байдлыг харгалзан түргэн хөрвөх чадвартай, санхүүгийн эрсдэл багатай үнэт цаасыг зээлдүүлэх зарчмыг үйл ажиллагаандаа баримтална.

- 2.7. Зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь зээлдэгчийг таньж мэдэх, түүний санхүүгийн чадамж, барьцаа хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын туршлага зэрэг хүчин зүйлсийг хянаж үзэж, энэ талаарх мэдээллийг хүлээн авсны дараа тухайн зээлдүүлэгч нь үнэт цаасаа зээлдүүлэх эсэх шийдвэрийг гаргана.
- 2.8. Үнэт цаас зээлдүүлэх ажиллагаанд оролцож буй талууд “Үнэт цаас зээлдүүлэх гэрээ” (цаашид “гэрээ” гэх)-г Олон улсын үнэт цаас зээлдүүлэх холбоо (ISLA)-ны зарчмуудад тулгуурлан байгуулах бөгөөд уг гэрээнд дараах зүйлсийг тусгана:
- 2.8.1. Үнэт цаас зээлдүүлэх ажиллагаанд оролцож буй талуудын хууль ёсны нэр, хаяг, хуулийн этгээдийн бүртгэлийн дугаар болон бусад мэдээлэл;
 - 2.8.2. Зээлдүүлэх үнэт цаасны төрөл, тоо хэмжээ, тус бүрийн болон нийт үнийн дүн;
 - 2.8.3. Зээлийн хүүгийн хувь хэмжээ;
 - 2.8.4. Зээлийн хугацаа;
 - 2.8.5. Зээлийн барьцаа;
 - 2.8.6. Зээлийн барьцааны үнэлгээ;
 - 2.8.7. Үйлчилгээний хураамж, шимтгэлийн хэмжээ;
 - 2.8.8. Талуудын эрх үүрэг, хариуцлага;
 - 2.8.9. Гэрээний зөрчил үүссэн тохиолдолд талуудын авах арга хэмжээ;
 - 2.8.10. Шаардлагатай бусад мэдээлэл
- 2.9. Зээлдэгч нь зээлдэж авсан үнэт цаасны үнэ цэнэ дээр үндэслэн үнэт цаасыг эргэн төлөх баталгаа болгон барьцаа хөрөнгө байршуулах бөгөөд барьцаа хөрөнгө нь бэлэн мөнгө, болон Засгийн газар, аймаг, нийслэлийн үнэт цаас, Монгол Улсын хөгжлийн банк, олон улсын байгууллагаас гаргасан өрийн хэрэгсэл, үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагын I ангилалд бүртгэлтэй компанийн хувьцаа, нээлттэй арилжаалагддаг компанийн бонд, үнэт цаасны зах зээлд гаргасан хадгаламжийн сертификат буюу түргэн хөрвөх чадвартай, санхүүгийн эрсдэл багатай санхүүгийн хэрэгслээс бүрдэнэ.
- 2.10. Энэхүү журмын 2.9-д заасан бэлэн мөнгөний барьцаа хөрөнгөтэй холбоотой дараах үйл ажиллагааг зээлдүүлэгч, эсхүл зуучлагч хэрэгжүүлж болно:
- 2.10.1. Зээлдүүлэгч нь гэрээнд заасан бол зээлдэгч зээлээр авсан үнэт цаасаа буцаан олгох хүртэл барьцаанд байгаа бэлэн мөнгийг богино хугацааны мөнгөн хадгаламжид хадгалуулах;
 - 2.10.2. Энэхүү журмын 2.10.1-т заасан барьцаа хөрөнгөөр хөрөнгө оруулалт хийсэн тохиолдолд зээлдүүлэгч нь олсон хүүгийн орлогоос тодорхой хэмжээг зээлдэгчид төлөх бөгөөд хүүгийн хэмжээ, төлбөрийн нөхцөлийг талууд тохиролцсоны үндсэн дээр гэрээнд тодорхой заана;
- 2.11. Зээлдүүлэгч нь зээлдэгчийн байршуулсан энэ журмын 2.6-д заасан барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнэ буурсан тохиолдолд зээлдүүлэгчийн эрсдэлийг бууруулах зорилгоор зээлдэгчээс нэмж байршуулах нэмэлт хөрөнгө (маржин)-ийг шаардана.
- 2.12. Зээлдэгч нь барьцаа хөрөнгө байршуулсан тохиолдолд зээлдүүлэгч нь үнэт цаасыг зээлдэгчид шилжүүлэх ажиллагааг гүйцэтгэнэ.
- 2.13. Үнэт цаас зээлдүүлэх гэрээний хугацаа дуусах үед зээлдэгч нь зээлсэн үнэт цаасыг нэр төрөл, тоо ширхгээр зуучлагчийн, эсхүл зээлдүүлэгчид буцаан шилжүүлж, зээлийн хүүг зуучлагчийн, эсхүл зээлдүүлэгчийн дансанд байршуулах үүрэгтэй.

- 2.14. Үнэт цаасыг болон зээлийн хүү болон бусад төлбөрийг гэрээнд заагдсан хугацаанд зээлдүүлэгчид төлснөөр зээлдүүлэгч нь зээлдэгчид барьцаа хөрөнгийг буцаан олгоно.
- 2.15. Зээлдүүлсэн үнэт цаасны ногдол ашиг, үнэт цаасны хүү зэрэг үнэт цаасны эзэмшилтэй холбоотой бүх төрлийн өгөөж хүртэх эрх зээлдүүлэгчид хадгалагдах ба зээлдэгч нь тухайн төлбөрийг хүлээн авсан даруй зуучлагчаар дамжуулан, эсхүл зээлдүүлэгчид шилжүүлнэ.
- 2.16. Зээлдүүлэгч нь зээлдүүлсэн үнэт цаасаа эргүүлэн дуудахтай холбоотой зохицуулалтыг энэ журмын 2.8- д заасан гэрээнд тусгаж болно.

Гурав. Эрсдэлийн удирдлага

- 3.1. Зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь санхүүгийн болон төлбөрийн чадвартай байхаас гадна холбогдох хууль тогтоомж, Хорооноос баталсан журам, заавар, зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг ханган, сүүлийн 3 жилийн хугацаанд үнэт цаасны арилжаанд идэвхтэй оролцсон этгээд байна.
- 3.2. Зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч төлбөрийн чадваргүй болсноос учрах эрсдэлийн түвшинг өдөр тутмын давтамжтайгаар тооцоолох чиг үүрэг бүхий нэгж, эсхүл ажилтантай байна.
- 3.3. Энэхүү журмын 3.2-т заасан эрсдэлийн нэгж эсхүл ажилтан нь үйл ажиллагаандаа мөрдөх эрсдэлийн удирдлагын бодлоготой байх бөгөөд уг бодлогыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой харилцааг нарийвчлан зохицуулсан журмыг боловсруулж, үйл ажиллагаандаа мөрдөнө.
- 3.4. Үнэт цаасны тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллага нь харилцагчийн барьцаа, дэнчин (маржин) -ийн хэмжээг өдөр тутмын давтамжтайгаар тооцоолно.
- 3.5. Зуучлагч нь зээлдүүлэгчийн үүргийг гүйцэтгэн өөрийн хөрөнгөөр үнэт цаас зээлдүүлэх үйл ажиллагаанд оролцон зээлээр хувьцаа авах тохиолдолд энэхүү журмын 3.2-т заасан эрсдэлийн алба эсхүл ажилтнаас гадна тусдаа хөрөнгө оруулалтын нэгж байгуулах ба уг нэгж нь тухайн компанийн зээлээр хувьцаа аван арилжаанд оролцох ажиллагааг удирдан, харилцагчдад үзүүлэх үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагаанаас тусад нь зохион байгуулна.
- 3.6. Зээлдэгч нь зээлдүүлсэн үнэт цаасны үнэ цэнэ дээр үндэслэн зээлдүүлэгчид маржин байршуулна.
- 3.7. Зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь зээлдүүлсэн үнэт цаас болон барьцааны үнэт цаасны ханшнаас хамааруулан барьцааны үнэлгээг арилжааны өдөр бүр шинэчлэн гаргана.
- 3.8. Барьцааны үнэлгээ тогтоосон хэмжээнээс буурсан тохиолдолд зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч барьцаа хөрөнгийг нэмэгдүүлэхийг зээлдэгчээс шаардана.
- 3.9. Барьцаа хөрөнгө нэмэгдүүлэх тухай зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгчийн гаргасан шаардлагыг Үнэт цаас зээлдэгч хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь Үнэт цаас зээлдүүлэх гэрээнд заасан арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 3.10. Үнэт цаас зээлдүүлэх болон зээлдэж авах хүсэлт гаргасан этгээдтэй гэрээ байгуулахаас өмнө зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь үнэт цаас зээлэх болон зээлдүүлэхтэй холбогдон үүсэж болзошгүй эрсдэлийн тухай мэдээллийг холбогдох талуудад танилцуулсан байна.
- 3.11. Зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь барьцааны хөрөнгийг өөрийн нэрийн дансанд шилжүүлэн бүртгэх, хянах, хадгалах болон зээлдэгч болон зээлдүүлэгч талуудад тогтмол тайлагнана. Барьцааны төрлөөс хамаарч барьцааны нийт хэмжээ дараах байдлаар тогтоогдоно:
- 3.11.1. Мөнгөн хөрөнгө бол зээлдүүлсэн үнэт цаасны нийт үнийн дүнгийн ...-... хувь;
- 3.11.2. Үнэт цаас бол зээлдүүлсэн үнэт цаасны нийт үнийн дүнгийн ...-... хувь байна.

3.12. Зах зээлд үүссэн онцгой нөхцөл байдлын улмаас үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагааг тодорхой хугацаагаар зогсоох арга хэмжээг Хороо хэрэгжүүлнэ.

Дөрөв. Оролцогч талуудын үүрэг, хариуцлага

4.1. Хорооны үүрэг, хариуцлага

4.1.1. Хороо нь зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхдээ энэ журам болон холбогдох хууль тогтоомжид заасан шаардлага, нөхцөлийг баримталж байгаа эсэх, үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбоотойгоор харилцагч болон компанид учрах эрсдэлийг бууруулахын тулд эрсдэлийн алба эсхүл ажилтан ажиллуулан барьцаа хөрөнгө, маржинг тооцоолж буй эсэхэд зайны болон газар дээрх хяналт шалгалтыг хийж, илэрсэн зөрчил дутагдалд холбогдох хуульд заасан хариуцлага ногдуулна.

4.1.2. Хороо нь үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх, мэдээллийн ил тод байдалтай холбоотой үйл ажиллагаанд энэ журам болон бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд хяналт тавьж, илэрсэн зөрчил дутагдалд холбогдох хуулийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

4.2. Зуучлагчийн үүрэг, хариуцлага

4.2.1. Зээлдүүлэгч болон зээлдэгч талуудыг холбож, зуучлагчийн үүрэг гүйцэтгэх, гэрээ байгуулахад мэргэжлийн зөвлөгөө өгөх, гэрээний нөхцөлийг тохируулахад тусална.

4.2.2. Харилцагчид өөрийн дансаараа дамжуулан үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх боломжийг олгох цахим платформоор хангаж, гүйлгээний мэдээллийг хянаж, талуудыг мэдээллээр хангана.

4.2.3. Зээлдүүлэгч болон зээлдэгч талуудын хооронд үнэт цаасыг найдвартай шилжүүлэх, баталгаажуулах болон тайлагнах үүргийг хариуцна.

4.2.4. Үнэт цаасны бүртгэлийг хөтлөх, зээлийн үйл явцыг хянах, мөн ногдол ашиг болон хүүгийн хуваарилалтыг зохицуулж, эдгээрт хяналт тавина.

4.3. Үнэт цаасны тооцооны үйл ажиллагаа эрхлэх байгууллагын үүрэг, хариуцлага

4.3.1. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагаанд талуудын хооронд үүсэх зээлийн эрсдлийг бууруулах зорилгоор зах зээлийн нөхцөл байдалд үндэслэн барьцаанд тавьсан үнэт цаасны үнэлгээнд дүн шинжилгээ хийнэ.

4.3.2. Талуудын хооронд үүсэх зээлийн эрсдлийг бууруулах зорилгоор маржин тооцооллыг гүйцэтгэж, шаардлагатай маржины хэмжээг тодорхойлж, үүргийн гүйцэтгэлийг хангуулан, оролцогч талуудыг мэдээллээр хангана.

4.4. Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн үйл ажиллагаа эрхлэгч байгууллагын үүрэг, хариуцлага

4.4.1. Зээлдэгч, зээлдүүлэгч талын хооронд байгуулсан Үнэт цаас зээлдүүлэх гэрээг үндэслэн үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн нэрийн дансанд байх зээлсэн үнэт цаасыг тусгаарлан, өмчлөх эрхийг шилжүүлнэ.

4.4.2. Зээлдэж авсан үнэт цаасны үнэ цэнэ дээр үндэслэн үнэт цаасыг эргэн төлөх баталгаа болгон байршуулсан үнэт цаасыг барьцааны мэдэгдлийг үндэслэн үнэт цаасыг тусгаарлах ажиллагааг хийж гүйцэтгэнэ.

Тав. Мэдээллийн ил тод байдал

5.1. Үнэт цаасны зохицуулалттай зах зээлд үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэхтэй холбогдон үүсэх нарийвчилсан харилцааг энэ журмын хүрээнд мэргэжлийн байгууллагаас баталсан дүрэм журам эсвэл оролцогч талуудын хооронд байгуулах гэрээгээр зохицуулна.

- 5.2. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйлчилгээг гүйцэтгэх зуучлагч, эсхүл зээлдүүлэгч нь дараах мэдээллийг цахимаар Хороонд хүргүүлнэ. Үүнд:
- 5.2.1. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд хийгдсэн хэлцлийн сар бүрийн мэдээллийг дараа сарын 5-ны дотор;
 - 5.2.2. Үнэт цаас зээлэх, зээлдүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой зуучлалын үйлчилгээний хөлс өөрчлөгдсөн тохиолдолд тухай бүр;
 - 5.2.3. Зээлдэгч төлбөрийн чадваргүй болсон тохиолдолд холбогдох мэдээллийг тухай бүр;
 - 5.2.4. Үнэт цаас зээлдүүлэх гэрээтэй холбоотой маргаан шүүх, хяналтын байгууллагад шилжсэн тохиолдолд тухай бүр.
- 5.3. Хороо нь тодорхой нөхцөлд зах зээлд оролцогчдоос нэмэлт тайлан, мэдээлэл гаргахыг шаардаж болно.

~oOo~